

LBRIS

We know
books

Nicoleta Rodica Dominte

Dreptul proprietății intelectuale

Cuprins

Cuvânt-înainte	XIX
Abrevieri uzuale.....	XXI
Capitolul I. Considerații introductive despre dreptul proprietății intelectuale	1
§1. Creativitatea – un element <i>sine qua non</i>	1
§2. Definiție, obiect și natură juridică	4
§3. O denumire metaforică: dreptul proprietății intelectuale	7
§4. Succinte aspecte diacronice despre adoptarea primelor convenții.....	8
4.1. Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale	8
4.2. Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice	10
§5. Principiile dreptului de proprietate intelectuală	11
5.1. Principiul tratamentului național	12
5.2. Principiul dreptului de prioritate.....	13
5.3. Principiul independenței mărcilor	16
5.4. Principiul independenței brevetelor de invenție	17
Capitolul II. Mărci.....	18
§1. Definiția legală a mărcii	18
§2. O definiție doctrinară a mărcii. Analiză sintactico-juridică	21
§3. Funcțiile mărcii	23
§4. Cadrul normativ.....	26
§5. Semnele ce pot constitui o marcă	27
5.1. Semnele tradiționale	28
5.1.1. Cuvinte	28
5.1.2. Litere	29
5.1.3. Cifre.....	30
5.1.4. Numele persoanelor fizice.....	30
5.1.5. Desene	33
5.1.6. Forma tridimensională.....	33
5.1.7. Sloganuri	36
5.1.8. Culori.....	36
5.1.9. Elementele figurative.....	39
5.1.10. Poziția semnelui distinctiv	39
5.1.11. Pattern/Desen repetitiv	39
5.2. Semnele netradiționale	40
5.2.1. Semne sonore	41

5.2.2. Imagini în mișcare	41
5.2.3. Holograme	41
5.2.4. Semne olfactive	42
5.2.5. Semne gustative	43
5.2.6. Semne tactile	44
§6. Clasificarea mărcilor	44
6.1. Mărcile de fabrică și mărcile de comerț	44
6.2. Mărcile de produse și mărcile de servicii	45
6.3. Mărcile individuale și mărcile colective	45
6.4. Mărcile simple și mărcile combinate	45
6.5. Mărcile facultative și mărcile obligatorii	46
6.6. Mărcile speciale	46
6.6.1. Marca notorie și marca de mare renume	46
6.6.2. Marca defensivă	50
6.6.3. Marca de rezervă	51
6.6.4. Marca <i>telle quelle</i>	51
6.6.5. Marca de certificare	52
§7. Condițiile de validitate la înregistrarea unei mărci	52
7.1. Condiția reprezentării mărcii	52
7.1.1. Sediul materiei	52
7.1.2. Atributele reprezentării	53
7.1.3. Cum se poate realiza reprezentarea mărcii?	54
7.1.4. Importanța condiției reprezentării	59
7.2. Distinctivitatea	60
7.2.1. Sensul noțiunii	60
7.2.2. Criterii de apreciere a distinctivității	61
7.2.3. Sediul materiei. Motive absolute de refuz la înregistrare	62
7.2.4. Marca aluzivă	65
7.2.5. Dobândirea caracterului distinctiv prin utilizare. Semnificația secundară a semnelui	66
7.2.6. Degenerarea mărcii înregistrate	68
7.3. Liceitatea	69
7.3.1. Sensul noțiunii	69
7.3.2. Categoriile de mărci	70
7.3.3. Sediul materiei. Motive absolute de refuz la înregistrare	70
7.3.4. „Fack Ju Göhte” – marcă contrară <i>bunelor moravuri</i> ? Criterii de apreciere	72
7.4. Disponibilitatea	74
7.4.1. Sensul noțiunii	74
7.4.2. Sediul materiei. Motive relative de refuz la înregistrare	74
7.4.3. Noțiunea de „anterioritate” și limitele anteriorității	77
7.4.4. Analiza existenței riscului de confuzie	79
7.4.4.1. Factori esențiali. Principiul interdependenței	79

7.4.4.2. Publicul vizat. Consumatorul mediu	80
7.4.4.3. Examinarea vizuală, fonetică și conceptuală.....	81
7.4.4.4. Raportul dintre distinctivitatea mărcii anterioare și existența unui risc de confuzie	82
§8. Dobândirea dreptului exclusiv de exploatare	83
8.1. Subiectul cererii de înregistrare	83
8.2. Procedura de înregistrare a mărcii la OSIM	83
8.2.1. Cererea de înregistrare.....	83
8.2.2. Examinarea formală a cererii de înregistrare.....	85
8.2.3. Publicarea cererii de înregistrare și Observația	86
8.2.4. Examinarea de fond a cererii de înregistrare	87
8.2.5. Publicarea hotărârii de admitere și Opoziția.....	88
8.2.6. Contestația	90
8.2.7. Înscriserea în Registrul mărcilor și eliberarea certificatului de înregistrare	90
8.2.8. Durata protecției juridice și reînnoirea înregistrării mărcii	90
8.3. Dreptul conferit de marcă	91
8.3.1. Dreptul exclusiv de exploatare	91
8.3.2. Teoria epuizării dreptului	92
§9. Transmiterea dreptului la marcă	93
9.1. Cesiunea mărcii	93
9.2. Licența mărcii	96
§10. Stingerea dreptului la marcă	99
10.1. Expirarea duratei de protecție juridică.....	99
10.2. Renunțarea titularului mărcii	99
10.3. Decăderea din dreptul la marcă	100
10.4. Anularea mărcii înregistrate	104
10.4.1. Motivele unei acțiuni în anulare	104
10.4.2. Evaluarea relei-credințe la înregistrarea unei mărci	105
10.4.3. Motive de inadmisibilitate a acțiunii în anularea unei mărci.....	106
10.4.4. Interferența anulării mărcii înregistrate cu decăderea din drepturi a titularului.....	107
10.4.5. Acțiunea în anulare. Solicitare, termen prescripție și efect	109
§11. Contrafacerea mărcilor și punerea în circulație a unui produs	110
§12. Marca Uniunii Europene	114
§13. Marca internațională.....	117

Capitolul III. Indicații geografice.....119

§1. Definiția legală a indicației geografice.....	119
§2. O definiție doctrinară. Analiză sintactico-juridică	122
§3. Cadrul normativ.....	123

§4. Indicație geografică. Noțiune generală și individuală	124
4.1. Teza	124
4.2. O dimensiune internațională.....	125
4.3. O dimensiune națională	128
§5. Condiții de validitate la înregistrarea indicațiilor geografice la OSIM.....	129
5.1. Legătura nemijlocită. <i>Terroir</i>	130
5.2. Distinctivitatea.....	131
5.3. Liceitatea	134
§6. Dobândirea unei semnificații secundare.....	134
§7. Solicitantul unei indicații geografice.....	135
§8. Dobândirea dreptului asupra indicațiilor geografice prin înregistrare la OSIM	136
§9. Stingerea drepturilor asupra indicațiilor geografice	139
§10. Apărarea drepturilor asupra indicațiilor geografice.....	140
§11. Deosebiri caracteristice între indicație geografică și marcă	140
§12. Protecția în spațiul Uniunii Europene.....	142
§13. Protecția internațională a denumirilor de origine și indicațiilor geografice	147
Capitolul IV. Brevetele de invenție și modelele de utilitate	149
Secțiunea 1. Brevetele de invenție.....	149
§1. Incipit despre o invenție brevetată.....	149
§2. Definierea legală a noțiunii de „invenție brevetabilă”	149
§3. Caracteristicile esențiale ale invenției brevetabile.....	152
§4. Cadrul normativ.....	154
§5. Clasificarea invențiilor	155
5.1. Invenții de produs și invenții de procedee	155
5.1.1. Invenții de produs.....	155
5.1.2. Invenții de procedeu	158
5.1.3. Aplicații noi de mijloace cunoscute	159
5.1.4. Combinații noi de mijloace cunoscute.....	161
5.2. Invenții principale și invenții complementare	161
5.3. Invenții simple și invenții complexe.....	161
5.4. Invenții brevetabile și invenții nebrevetabile.....	162
§6. Non-invenții	162
6.1. Descoperirile, teoriile științifice și metodele matematice.....	163
6.2. Creații estetice	165
6.3. Planuri, principii și metode în exercitarea de activități mentale	166
6.4. Metodele în exercitarea unei activități economice	166
6.5. Programele pentru calculator	167
6.6. Prezentările de informații	169
§7. Subiectele protecției juridice	169
7.1. Inventatorul.....	169

7.1.1. Inventator unic, Coautorat	169
7.1.2. Inventatorul salariat	172
7.2. Titularul brevetului de invenție	173
§8. Condiții de validitate la înregistrare	173
8.1. Noutatea invenției	174
8.1.1. Sediul materiei	174
8.1.2. Aprecierea condiției noutății	176
8.1.2.1. Data cu semnificație juridică	176
8.1.2.2. Caracteristici tehnice esențiale	177
8.1.2.3. Examinare comparativă în raport de stadiul tehnicii	179
8.1.3. Anterioritatea și divulgarea	180
8.2. Activitatea inventivă	181
8.2.1. Sediul materiei	181
8.2.2. Persoana de specialitate	182
8.2.3. Invenția este evidentă sau non-evidentă?	183
8.2.4. Stadiul tehnicii	185
8.2.5. Aprecierea activității inventive în ecuația: problemă – soluție	185
8.3. Aplicabilitate industrială. Sediul materiei. Caracteristici esențiale	186
8.4. Invenții nebrevetabile	189
§9. Brevetul de invenție. Procedura de înregistrare	190
9.1. Noțiunea de „brevet de invenție”	190
9.2. Procedura de înregistrare	191
9.2.1. Cererea de brevet și constituirea depozitului național reglementar	192
9.2.2. Prioritatea convențională și prioritatea internă	195
9.2.2.1. Prioritatea convențională	195
9.2.2.2. Prioritatea internă	196
9.2.2.3. Puncte de divergență și puncte de convergență	196
9.2.3. Examinarea preliminară	197
9.2.4. Raportul de documentare	198
9.2.5. Publicarea cererii de brevet	198
9.2.6. Examinarea de fond a cererii de brevet	199
9.2.7. Contestația și revocarea	200
9.2.8. Eliberarea brevetului de invenție	200
9.2.9. Durata de protecție a brevetului de invenție	200
§10. Întinderea protecției	201
10.1. Întinderea protecției în funcție de tipul de brevet	201
10.2. Întinderea protecției în contextul elementului echivalent	202
§11. Drepturile inventatorului și titularului de brevet	205
11.1. Drepturile personale nepatrimoniale ale inventatorului	205

11.1.1. Dreptul la recunoașterea calității de autor	205
11.1.2. Dreptul la nume	206
11.1.3. Dreptul de a da publicității invenția	207
11.1.4. Dreptul de prioritate	207
11.1.5. Dreptul la eliberarea unui titlu de protecție. Drept cu valențe patrimoniale.....	208
11.1.6. Transmiterea.....	209
11.2. Drepturile patrimoniale ale titularului de brevet de invenție	209
11.2.1. Dreptul exclusiv de exploatare	210
11.2.2. Dreptul la reparație patrimonială.....	211
§12. Limitele dreptului exclusiv de exploatare	211
12.1. Limitele generale	211
12.2. Limitele speciale.....	211
12.2.1. Dreptul de folosire a unei invenții brevetate în construcția și funcționarea mijloacelor de transport terestre, aeriene și navale.....	212
12.2.2. Dreptul de posesiune anterioară și personală	212
12.2.3. Dreptul de folosire în scop comercial și nepersonal.....	214
12.2.4. Teoria epuizării dreptului exclusiv de exploatare.....	214
12.2.5. Dreptul de folosire în scop experimental.....	214
12.2.6. Dreptul de posesiune ulterioară și personală	215
12.2.7. Renunțarea titularului	218
§13. Obligațiile inventatorului și ale titularului de brevet.....	218
13.1. Obligațiile inventatorului.....	218
13.2. Obligațiile titularului de brevet de invenție	218
§14. Transmiterea contractuală a dreptului asupra brevetului de invenție	219
14.1. Contractul de cesiune.....	219
14.1.1. Definiție, caractere juridice, obiect.....	219
14.1.2. Clasificare.....	220
14.1.3. Efectele contractului	220
14.1.4. Încetarea contractului	222
14.1.5. Tabel sinoptic	222
14.2. Contractul de licență.....	223
14.2.1. Definiție, caractere juridice și obiect.....	223
14.2.2. Clasificare.....	223
14.2.3. Efectele contractului	225
14.2.4. Încetarea contractului	226
14.2.5. Tabel sinoptic	227
§15. Stingerea drepturilor asupra brevetului de invenție.....	227
15.1. Expirarea duratei de protecție.....	227
15.2. Renunțarea titularului la brevet	228
15.3. Decăderea din drepturi a titularului de brevet	229

15.4. Anularea brevetului de invenție.....	230
§16. Apărarea drepturilor asupra invențiilor brevetate.....	231
16.1. Însușirea fără drept a calității de inventator.....	231
16.2. Contrafacerea.....	231
16.3. Divulgarea datelor din cererile de brevet de invenție.....	233
§17. Brevetul european și brevetul european cu efect unitar	233
§18. Brevetul internațional.....	239
Secțiunea a 2-a. Modelele de utilitate.....	240
§1. Definierea legală a noțiunii de „model de utilitate”	240
§2. Cadrul normativ.....	241
§3. Condițiile protecției juridice.....	241
§4. Procedura de înregistrare.....	243
4.1. Cererea de înregistrare a modelului de utilitate. Procedură. Eliberarea titlului de protecție juridică.....	244
4.2. Transformarea cererii de brevet de invenție într-o cerere de model de utilitate	245
4.3. Transformarea unei cereri de model de utilitate în cerere de brevet de invenție	246
§5. Durata de protecție juridică	246
§6. Drepturi personal nepatrimoniale și drepturi patrimoniale.....	247
6.1. Drepturile personal nepatrimoniale ale inventatorului	247
6.2. Drepturile patrimoniale ale titularului	247
6.3. Teoria epuizării dreptului exclusiv de exploatare.....	248
§7. Transmiterea drepturilor asupra modelului de utilitate	249
§8. Încetarea protecției juridice	249
§9. Apărarea drepturilor	250
§10. Protecția internațională.....	251
Capitolul V. Desene și modele	252
§1. Etimologie și terminologie	252
§2. Definiția legală a desenului sau modelului.....	254
§3. O definiție doctrinară. Analiză sintactico-juridică	257
§4. Cadrul normativ.....	259
§5. Sisteme de protecție.....	259
5.1. Protecția prin drept de autor. Opere de artă aplicată	260
5.2. Sistemul cumulului de protecție	264
5.3. Sistemul cumulului parțial.....	266
5.4. Sistemul protecției specifice.....	267
§6. Condițiile de validitate la înregistrare	268
6.1. Să fie desen sau model.....	268
6.2. Condiția noutății	269
6.2.1. Sediul materiei.....	269
6.2.2. Evaluarea noutății.....	269

6.2.2.1. Criterii pentru identificarea existenței/ inexistenței unei anteriorități	269
6.2.2.2. Analiza comparativă.....	270
6.2.2.3. Divulgarea nu este distructivă de noutate	271
6.2.3. Aprecierea noutății prin prisma originalității	272
6.3. Condiția caracterului individual	273
6.3.1. Sediul materiei.....	273
6.3.2. Utilizatorul avizat	273
6.3.3. Impresia globală. Gradul de libertate al designerului în crearea unui desen sau model.....	275
§7. Desene sau modele ce nu pot fi protejate	278
7.1. Desene sau modele determinate exclusiv de o funcție tehnică sau de o funcție de interconectare.....	278
7.2. Desene sau modele contrare ordinii publice sau bunelor moravuri	285
§8. Autor. Solicitant. Titular	285
§9. Procedura de înregistrare la OSIM	286
9.1. Cererea de înregistrare.....	287
9.2. Examinarea preliminară a cererii de înregistrare.....	289
9.3. Publicarea cererii de înregistrare	289
9.4. Depunerea de opoziții	290
9.5. Examinarea de fond a cererii de înregistrare	291
9.6. Contestația	291
9.7. Eliberarea titlului de protecție juridică	292
9.8. Durata de protecție juridică și reînnoirea înregistrării.....	292
§10. Drepturile autorului și titularului.....	292
10.1. Drepturile personale nepatrimoniale ale autorului	293
10.1.1. Conținutul.....	293
10.1.2. Transmiterea.....	294
10.2. Drepturi patrimoniale. Dreptul exclusiv de exploatare și limitele acestuia.....	295
10.2.1. Conținut	295
10.2.2. Transmiterea.....	297
§11. Transmiterea contractuală a dreptului exclusiv de exploatare.....	297
11.1. Contractul de cesiune.....	297
11.2. Contractul de licență.....	298
§12. Încetarea dreptului exclusiv de exploatare	300
12.1. Expirarea duratei de protecție.....	300
12.2. Anularea certificatului de înregistrare	300
12.3. Decăderea titularului din drepturi.....	301
12.4. Renunțarea titularului la titlul de protecție	301
§13. Infrațiuni speciale în domeniul desenelor și modelelor	301
13.1. Însușirea fără drept a calității de autor.....	301

13.2. Contrafacerea.....	302
§14. Desenele și modelele Uniunii Europene.....	304
§15. Desenele și modelele internaționale.....	307
Capitolul VI. Dreptul de autor.....	309
§1. Dreptul de autor. Accepțiuni.....	309
§2. Cadrul normativ.....	310
§3. Opera – obiectul protecției juridice.....	311
3.1. Opere literare, artistice sau științifice.....	311
3.2. Opera auctorială. Raportul de „filiație” dintre autor și operă.....	313
3.3. Definiția jurisprudențială a noțiunii de „operă”.....	315
3.3.1. Obiect original. Testul identificării unei opere originale.....	316
3.3.2. Opera – expresie a obiectului original. Forma de exprimare a creației intelectuale.....	320
3.3.2.1. Rădăcini istorice.....	320
3.3.2.2. Dihotomia idee – expresie (operă). Necesitatea exprimării ideii.....	321
3.3.2.3. Dihotomia stil – expresie (operă).....	325
3.3.2.4. Cerința unei forme de exprimare precise și obiective.....	328
3.4. Opera și suportul său material.....	329
§4. Categoriile de opere.....	330
4.1. Opere originale.....	330
4.2. Accepțiuni ale modalității de creație, formei de exprimare, valorii sau destinației operei.....	331
4.2.1. Modalitatea de creație.....	332
4.2.2. Forma de exprimare.....	332
4.2.3. Valoarea operei.....	332
4.2.4. Destinația operei.....	334
4.3. Opere derivate.....	335
4.3.1. Traducerea – o categorie aparte de opere derivate.....	336
4.3.2. Alte categorii de opere derivate individualizate punctual.....	338
§5. Creații ce nu pot beneficia de protecție.....	339
§6. Dobândirea protecției prin drept de autor.....	340
6.1. Originalitatea – condiție esențială a protecției juridice. Procesul Brâncuși împotriva Biroului Vamal al Statelor Unite ale Americii.....	340
6.1.1. Delimitări conceptuale despre condiția originalității.....	340
6.1.2. Procesul Brâncuși împotriva Biroului Vamal al Statelor Unite ale Americii.....	342
6.2. Protecția, în absența formalităților de înregistrare.....	343
§7. Subiectele dreptului de autor.....	344

7.1. Autorul și titularul dreptului de autor	344
7.2. Pluralitate de autori	345
7.2.1. Opera comună	345
7.2.2. Opera colectivă	346
§8. Conținutul drepturilor de autor	347
8.1. Drepturile morale de autor	348
8.1.1. Dreptul de divulgare al operei	349
8.1.1.1. Sensul juridic al divulgării operei	349
8.1.1.2. Importanța dreptului de divulgare	350
8.1.1.3. Divulgarea operei în cazul operei comune, operei colective și a operei la comandă	351
8.1.1.4. Divulgarea operei și drepturile patrimoniale de autor	351
8.1.1.5. Divulgarea operei post-mortem	352
8.1.1.6. Epuizarea dreptului de divulgare a operei	353
8.1.2. Dreptul la paternitatea operei	354
8.1.3. Dreptul la nume	356
8.1.4. Dreptul la integritatea operei	357
8.1.5. Dreptul de retractare a operei	360
8.2. Drepturile patrimoniale de autor	362
8.2.1. Dreptul de a utiliza opera	363
8.2.1.1. Reproducerea operei	363
8.2.1.2. Distribuirea operei	364
8.2.1.3. Importul, închirierea și împrumutul operei	365
8.2.1.4. Comunicarea publică a operei	367
8.2.1.5. Radiodifuzarea, retransmiterea prin cablu și retransmisia operei	369
8.2.1.6. Realizarea de opere derivate	370
8.2.2. Dreptul de suită	371
8.2.2.1. Evoluția istorică a reglementării	371
8.2.2.2. Componenta patrimonială și cea morală	372
8.2.2.3. Operele ce formează obiectul dreptului de suită	373
8.2.2.4. Actele de revânzare. Caracteristici legale particulare	375
8.2.2.5. Beneficiarii dreptului de suită	376
8.2.2.6. Se poate transmite exercițiul dreptului de suită?	377
§9. Durata de protecție a drepturilor de autor	377
§10. Limitele dreptului de autor	378
10.1. Definiția noțiunii „limitele dreptului de autor” și testul celor trei pași	378
10.2. Limita referitoare la preluarea unui scurt citat	380

10.3. Limita referitoare la reproducerea operelor de artă din spații publice	381
10.4. Limita referitoare la reproducerea operelor în beneficiul persoanelor cu handicap	381
10.5. Limita referitoare la revistele de presă	382
10.6. Limita referitoare la copia privată	383
10.7. Limita referitoare la transformarea operei într-o parodie sau caricatură.....	386
10.8. O limită din afara spațiului european: <i>User-generated content</i>	388
§11. Transmiterea drepturilor patrimoniale de autor	391
11.1. Cesiunea drepturilor patrimoniale de autor	391
11.2. Contractul de editare.....	393
11.3. Contractul de comandă	396
11.4. Contractul de reprezentare teatrală sau execuție muzicală	396
§12. Încălcarea dreptului la calitatea de autor sau plagiat.....	397
Capitolul VII. Inteligența Artificială	401
§1. Incipit	401
§2. Inteligența artificială și jocul imitației.....	401
§3. Absența calității de subiect de drept în domeniul dreptului de autor.....	404
3.1. Noțiunea legală de „autor”	404
3.2. Lucrările generate de inteligența artificială nu pot fi denumite opere în absența creativității umane	405
3.3. Autor și „autor artificial”. Delimitări semantico-juridice. Valoarea de paradox a noțiunii „autor artificial”	407
3.4. Cui revin drepturile de autor asupra lucrărilor generate de inteligența artificială?	409
3.5. O propunere cu valențe irlandeze	411
§4. Absența calității de subiect de drept în domeniul brevetelor de invenție	412
4.1. Noțiunea legală de „inventator”	412
4.2. Inteligența artificială nu poate dobândi calitatea de inventator.....	413
4.3. Inteligența artificială – inventator salariat?	414
4.4. Cui revin drepturile asupra invenției generate de inteligența artificială?.....	415
§5. Obiect al dreptului de autor și obiect brevetabil.....	418
§6. Inteligența artificială nu poate contribui la examinarea condiției activității inventive.....	419
Bibliografie.....	421

Capitolul I

Considerații introductive despre dreptul proprietății intelectuale

§1. Creativitatea – un element *sine qua non*

Dreptul proprietății intelectuale nu poate exista în absența creativității, o „*trăsătură unică și definitorie a speciei noastre*”¹, pentru că, așa cum sublinia marele arhitect catalan Antoni Gaudí, „*creația lucrează neîncetat prin om*”². Industria, literatura și arta înrămează tehnologic, stilistic și metaforic creativitatea ființei umane, iar proprietatea intelectuală constituie o platformă juridică fundamentală, ce permite exploatarea cu succes atât a creațiilor tehnice, cât și a operelor literare, artistice sau științifice.

Actul de creație se configurează pe „căutarea firească a originalității”³ în realitatea emoțională a autorului, dar și în cea factuală. „*Omenirea este împinsă înainte de dragostea instinctivă pentru noutate: descoperirea unor entități și procese noi, rezolvarea vechilor probleme și dezvăluirea altora noi, surpriza estetică provocată de datele și teoriile neașteptate, plăcerea vederii unor fețe noi, fiorul identificării unor lumi necunoscute*”⁴. Astfel, originalitatea și noutatea sunt cuvinte organice în anatomia creativității, cartografiind un firesc parcurs al visării, concepției și realizării unui eveniment tehnic ori literar ale cărui reverberații se manifestă în realitatea socială, în mentalul fiecăruia dintre noi. De ce eveniment? Nu am putea aprecia altfel „*metaforele în laborator*”⁵ create de mari inventatori pentru care ipotezele științifice reprezintă „*în esență un exercițiu al imaginației*”⁶, pentru că travaliul științific ce dă naștere unei invenții este, în cuvintele lui Albert Einstein, o poveste despre care omul de știință „*află dacă e adevărată sau nu cu ajutorul experimentelor*”⁷. În același construct semantic se încadrează opinia profesorului emerit Derek Attridge, care consideră că opera

---

¹ A se vedea E.O. Wilson, *Originile creativității umane*, traducere Elena Drăgușin-Richard, Ed. Humanitas, București, 2017, p. 11.

² A se vedea G. van Hensbergen, Gaudi, traducerea Radu Paraschivescu, Ed. Baroque Books & Arts, București, 2016, p. 320.

³ E.O. Wilson, op. cit., p. 11.

⁴ *Ibidem*.

⁵ A se vedea P. Johnson, *Creatorii. De la Chaucer și Dürer la Picasso și Disney*, traducere Anamaria Schwab, Ed. Humanitas, București, 2019, p. 374.

⁶ *Ibidem*, p. 379.

⁷ *Ibidem*.

literară sau, mai precis, lectura unei opere literare reprezintă o experiență a bucuriei, a interpretării, a nedumeririi¹, depășind în aceste momente materialitatea fizică a obiectului care prinde viață dincolo de calificarea juridică de bun incorporeal.

Indiferent de răspuns, „*It should be easier for a book to be copyright than for it to be not copyright. It should be easier for a man to keep the right to the work of his hands, or of his brain, than for another to steal it*”². Legea ar trebui să protejeze cartea și, *a fortiori*, drepturile naturale dobândite prin munca autorului. Poetul american Ezra Pound utilizează conjuncția „sau” atunci când se referă la rezultatele muncii fizice și intelectuale, evidențiind astfel opinii pe care și le-a însușit: „Labour gives a man a natural right of property in that which he produces”³. Primele două propoziții par să prezinte cartea și omul ca potențiali subiecți de drepturi. Totuși, metafora poetului poate fi descifrată prin cuvintele: „(...) cum aş putea să încetez a mă gândi la cărți ca la niște ființe vii când eu însămi nu-mi doresc altceva, în timp, decât să devin nimic mai mult, dar nimic mai puțin decât o carte?”⁴. Universul lui Ezra Pound devoalează dorința de a configura o construcție juridică, prin arhitectura căreia este sacralizată ocrotirea proprietății asupra creației intelectuale, prin îndepărtarea profanului, ce creează vibrații conflictuale în panteonul literaturii⁵. Pe aceeași canava se încadrează opiniile marelui jurist român Constantin Hamangiu: „*dacă ideile și sentimentele sunt ale tuturor, căutarea, aprofundarea și așezarea lor estetică în operă aparține scriitorului. E un mod de ocupațiune prin muncă*”⁶.

La mijlocul secolului al XIX-lea, unii scriitori, precum Thomas Carlyle, considerau că poeții sunt inventatori, și inventatorii poeți⁷, într-o osmoză care nu a putut fi cristalizată juridic. Poetul Edward Young a utilizat metafore vegetale pentru a explica distincția dintre cele două sfere ale creativității: „An Original may be said to be of a vegetable nature; it rises spontaneously from the vital roots

¹ „However, when someone refers in conversation to a «work of literature» the phrase often carries the implication – not necessarily conscious – of an experience of enjoyment, interpretation, perhaps puzzlement, an experience recalled or imagined or heard about”, în *D. Attridge, The work of literature*, Oxford University Press, Oxford, 2015, p. 26.

² *E. Pound, Tariff and Copyright*, în *The New Age*, vol. XXIII, nr. 22/1918, p. 349, disponibil pe <https://modjourn.org>

³ Cuvintele aparțin lui William Enfield, British Protestant Minister, iar citatul este preluat din *R. Spoo, Without Copyrights*, Oxford University Press, New York, 2013, p. 134.

⁴ *A. Blandiana, Fratele mai mic al lecturii* (fragmente despre scris și citit), în *D.C. Mihăilescu (editor), Cărțile care ne-au făcut oameni*, Ed. Humanitas, București, 2017, p. 20.

⁵ Despre propunerile legislative ale poetului Ezra Pound privind dreptul de autor, a se vedea *N.R. Dominte, S.C. Avarvarei*, Reverberațiile juridice ale modernizării dreptului de autor în viziunea lui Ezra Pound, în *Analele Universității de Vest din Timișoara, Seria Drept*, nr. 2/2018, pp. 150-167.

⁶ Citatul este preluat din *D.C-tin Măță, Constantin Hamangiu 1867-1932*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 161.

⁷ A se vedea *C. Pettitt, Patent inventions – Intellectual Property and the Victorian Novel*, Oxford University Press, Oxford, 2004, p. 4.

of genius; it grows, it is not made. Imitations are often a sort of manufacture wrought up by those mechanics, art and labor, out of pre-existing materials not their own”¹. Astfel, originalitatea devine un eufemism al cuvântului „proprietate” ce se dezvoltă din însăși ființa autorului, iar, în contrapondere, vocabula „imitație” este în consonanță cu domeniul manufacturii ce produce obiecte fabricate din ingrediente preexistente². În același tempo discursiv va pleda și poetul Percy Shelley, susținând separarea pe tărâm normativ a poeziei și artei de producția mecanică a invențiilor³.

Atât procesul, cât și artefactul creației pot fi denumite invenții în paradigma metaforică a constelației culturale, iar creația este acel ceva unic care se întâmplă autorului, persoană fizică⁴. Deși teoria a fost conturată pentru operele literare, apreciem că poate fi extrapolată pentru toate creațiile minții umane. Unicitatea creativității derivă din unicitatea ființei autorului, aspect surprins în literatura juridică română ca premisă de la care ar trebui să pornim în asumarea originalității unei opere științifice: „*O doză de originalitate avem fiecare dintre noi, aceasta fiind dată de unicitatea ființei noastre. Aceasta are personalitate, care este mai mult sau mai puțin vizibilă, identificabilă! Semănăm mai mult sau mai puțin unii cu alții, dar ne și deosebim unii de alții, asemănarea până la identificare fiind exclusă*”⁵. Astfel, se confirmă veridicitatea și atemporalitatea teoriei conform căreia unicitatea ființei manifestată prin personalitate este cheia de boltă a originalității, după cum a fost descrisă, în anul 1759, în eseul „Conjectures on Original Composition”, scris de Edward Young: „Nature brings us into the world all Originals: No two faces, no two minds, are just alike; but all bear Nature’s evident mark of Separation on them”⁶.

Oscar Wilde spunea că „Art is the only serious thing in the world.(...)”⁷, iar aserțiunile jurisprudențiale din secolul al XIX-lea accentuează relevanța esențială a operelor literare în dezvoltarea societății prin încurajarea creației intelectuale⁸. În continuarea cuvintelor scriitorului irlandez, considerăm că invențiile, precum și celelalte obiecte ale dreptului de proprietate intelectuală sunt la fel de importante în actuala societate modernă, iar reglementarea lor juridică devine esențială

¹ Citatul este preluat din *D.W. Odell, The Argument of Young’s „Conjectures on Original Composition”, în Studies in Philology, vol. 78, nr. 1/1981, p. 90.*

² A se vedea *C. Pettitt, op. cit., p. 13.*

³ *Ibidem.*

⁴ A se vedea *D. Attridge, op. cit., p. 39.*

⁵ *V. Roș, A. Livădariu, Condiția originalității în operele științifice, în RRDPI nr. 2/2014, p. 11.*

⁶ A se vedea *C. Burrow, Imitating Authors. Plato to Futurity, Oxford University Press, Oxford, 2019, p. 387.*

⁷ *O. Wilde, Only Dull People are Brilliant at Breakfast, Penguin Books, Milton Keynes, 2016, p. 20.*

⁸ Pentru actualitatea aserțiunilor în literatura juridică română, a se vedea *A. Speriusi-Vlad, Protejarea creațiilor intelectuale. Mecanisme de drept privat, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 86.*

pentru a evita încălcarea drepturilor autorilor, după cum reiese și din dialogurile antice cu conotații juridice, precum cel dintre Cicero și Atticus, prietenul și editorul său¹.

În încercarea de a conjuga creativitatea în sfera dreptului proprietății intelectuale, redăm cuvintele unui laureat al premiului Nobel pentru Fiziologie sau Medicină, Ivan Pavlov: „Așa perfectă cum poate fi aripa unei păsări, nu-i va da niciodată păsării posibilitatea să zboare dacă nu e sprijinită de aer”. Oricât de perfectă ar fi construcția juridică a dreptului proprietății intelectuale, aceasta trebuie să îi dea creativității posibilitatea de a zbura și respira, deoarece armătura juridică a legislației nu poate încadra creativitatea, ci trebuie să sprijine recunoașterea drepturilor autorului întru protejarea și exploatarea creativității sale.

§2. Definiție, obiect și natură juridică

Dreptul de proprietate intelectuală reprezintă ansamblul normelor juridice care reglementează raporturile referitoare la protecția creațiilor din domeniul proprietății industriale și a dreptului de autor². Expresia „proprietate intelectuală”³ ajunge să substituie sintagma descriptivă „proprietate literară, artistică și industrială”, care a fost utilizată o îndelungată perioadă de timp, inclusiv la începutul secolului al XX-lea⁴.

În chintesența dreptului proprietății intelectuale regăsim un aspect pozitiv și unul negativ, așa cum reiese din prevederile actelor normative aplicabile în domeniu. Aspectul pozitiv conturează dreptul titularului de a fi unica persoană fizică sau juridică având prerogativa de a decide asupra exploatării obiectului protejat. De cealaltă parte, aspectul negativ este construit pe dreptul titularului de a se opune la orice act de exploatare a obiectului din partea terților care nu au primit acordul său.

Prin lectura definiției, distingem cele două mari domenii ale dreptului proprietății intelectuale: dreptul proprietății industriale și dreptul de autor. Dacă proprietatea industrială cuprinde creațiile congruente cu domeniul industrial, dreptul de

¹ Cicero îi scrie lui Atticus că preferă ca operele sale „să fie publicate numai atunci când vom fi de acord amândoi”, reproșându-i de fapt publicarea unei lucrări fără acordul său. Pentru detalii, a se vedea *C.R. Romițan*, Nașterea și evoluția dreptului de autor, Ed. Universul Juridic, București, 2018, pp. 58-59.

² A se vedea *I. Macovei*, Tratat de drept al proprietății intelectuale, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 5.

³ Expresia „proprietate intelectuală” a fost menționată pentru a descrie raportul dintre autor și opera sa într-o lucrare a istoricului Adrian Beier, publicată la Jena, în anul 1690; a se vedea *V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei*, Dreptul de autor și drepturile conexe. Tratat, Ed. All Beck, București, 2005, p. 17.

⁴ A se vedea *C. Bernault, J.P. Clavier*, Dictionnaire de droit de la propriété intellectuelle, Ellipses, Paris, 2008, p. 348.

autor sau „proprietatea literară și artistică” se referă atât la operele literare, artistice sau științifice, cât și la drepturile conexe.

În temeiul art. 1 alin. (2) din Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale, brevetele de invenție, modelele de utilitate, desenele sau modelele, mărcile, numele comercial, denumirile de origine și reprimarea concurenței neloiale constituie obiectul proprietății industriale¹. Doctrina² a grupat obiectele enumerate în două categorii, și anume: semnele distinctive și creațiile industriale. În categoria semnelor distinctive sunt încadrate mărcile, denumirile de origine și numele comercial³, iar în sfera creațiilor tehnice intră invențiile, desenele sau modelele și modelele de utilitate⁴.

Art. 1 alin. (3) din Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale legiferează accepțiunea largă a sintagmei „proprietate industrială”⁵. În acest construct, proprietatea industrială este cartografiată nu doar din perspectiva propriu-zisă a noțiunii de „industrie și comerț”, ci și din cea a domeniului industriilor agricole și extractive, precum și a produselor naturale ori manufacturate.

Stricto sensu, obiectul dreptului de autor este reglementat în art. 2 alin.-(1) din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice și constă în operele literare și artistice din domeniul literar, științific sau artistic⁶. Începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, domeniul de aplicare al dreptului de autor a fost lărgit prin includerea în sfera sa a unor creații cu conotații utilitare sau tehnice, precum programele pentru calculator⁷. De asemenea, obiectul drepturilor conexe a început să fie conturat prin pronunțarea unei hotărâri în anul 1964, în cazul *Furtwangler*, de către instanțele franceze, care a determinat conturarea

¹ Art. 1 alin. (2) din Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale: „The protection of industrial property has as its object patents, utility models, industrial designs, trademarks, service marks, trade names, indications of source or appellations of origin, and the repression of unfair competition”.

² A se vedea *Y. Eminescu*, Tratat de proprietate industrială, vol. I, Ed. Academiei Române, București, 1982, pp. 17-20; *I. Macovei*, op. cit., 2010, p. 3.

³ Numele comercial reprezintă denumirea compusă din prenumele și numele unei persoane fizice ori dintr-o denumire aleasă de asociați, cu rolul de a identifica o întreprindere; a se vedea, în acest sens, *N.R. Dominte*, Dicționar de dreptul proprietății intelectuale, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 128.

⁴ Modelul de utilitate se referă la o mică invenție, sub forma unui mecanism sau dispozitiv, care trebuie să îndeplinească următoarele condiții pentru acordarea protecției juridice: noutatea, depășirea nivelului simplei îndemânări profesionale și aplicabilitatea industrială; a se vedea, în acest sens, *ibidem*, pp. 125-126.

⁵ Art. 1 alin. (3) din Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale: „Industrial property shall be understood in the broadest sense and shall apply not only to industry and commerce proper, but likewise to agricultural and extractive industries and to all manufactured or natural products, for example, wines, grain, tobacco leaf, fruit, cattle, minerals, mineral waters, beer, flowers, and flour”.

⁶ Art. 2 alin. (1) din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice: „The expression «literary and artistic works» shall include every production in the literary, scientific and artistic domain, whatever may be the mode or form of its expression, such as (...)”.

⁷ A se vedea *C. Bernault, J.P. Clavier*, op. cit., p. 350.

argumentelor primare pentru protejarea drepturilor artiștilor interpreți sau executanți¹. Și astfel, atât din perspectiva legislației, cât și a doctrinei, drepturile conexe dreptului de autor² care se referă la drepturile artiștilor interpreți sau executanți, la drepturile producătorilor de înregistrări sonore, a producătorilor de înregistrări audiovizuale și a organismelor de radiodifuziune și televiziune au fost încadrate în domeniul proprietății literare și artistice, având în vedere conexiunea prin „preeminența dreptului de autor asupra drepturilor conexe”³.

Natura juridică a dreptului de proprietate intelectuală se caracterizează printr-o deosebită complexitate în contextul celor două teorii majore care au fost conturate: 1. teoria potrivit căreia dreptul de proprietate intelectuală este calificat ca fiind un drept de proprietate și 2. teoria potrivit căreia dreptul de proprietate intelectuală formează o categorie distinctă de drepturi.

Prima teorie a fost creionată prin prisma dreptului natural, apreciind creația autorului ca fiind „cea mai personală, cea mai legitimă, cea mai sacră și cea mai inatacabilă dintre toate proprietățile”⁴. Această teorie a fost consacrată cu ocazia Revoluției franceze, fiind consolidată pe argumentul că dreptul de exploatare al titularului, creionat sub forma unui monopol, este asemănător cu dreptul proprietarului asupra unui bun⁵.

Din această perspectivă, au fost dezbateri ample și în spațiul juridic românesc. În acest sens, enunțăm cuvintele lui Constantin Hamangiu: „dreptul scriitorilor și al artiștilor asupra produsului talentului și geniului lor este un adevărat drept de proprietate, trăgându-și originea sa, ca și proprietatea propriu-zisă, din principiile dreptului natural, cuprinzând în el toate caracterele acestei proprietăți, sau, din contră, acest drept este o simplă creațiune a legiuitorului?”⁶. Marele jurist român a susținut teoria dreptului de proprietate, considerând că este „un mod de ocupațiune a lucrurilor prin muncă”⁷. Analiza detaliată a argumentelor invocate de adversarii acestei teorii nu au reușit să îl convingă, deoarece, prin argumente pertinente, a demontat rând pe rând fiecare considerent susținut⁸. Exemplificăm aceasta prin reliefarea raționamentului că opera literară odată publicată nu conduce la stingerea prerogativei *abusus*, deoarece, în viziunea lui Constantin Hamangiu, chiar după publicare, autorului „îi rămân o mulțime de mijloace spre

¹ Pentru detalii, a se vedea V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2005, p. 463.

² Art. 93 alin. (1) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată: „Drepturile conexe dreptului de autor nu aduc atingere drepturilor autorilor. Nicio dispoziție a prezentului titlu nu trebuie interpretată în sensul unei limitări a exercițiului dreptului de autor”.

³ A se vedea V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2005, p. 463.

⁴ A se vedea I. Macovei, op. cit., 2010, p. 6.

⁵ A se vedea *ibidem*; V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2005, pp. 35-36.

⁶ Citatul este preluat din D.C.-*în Mână*, op. cit., pp. 160-161.

⁷ *Ibidem*, pp. 161-162.

⁸ Constantin Hamangiu a ilustrat prin analiză șase argumente esențiale din teoria oponenților. Pentru detalii, a se vedea *ibidem*, pp. 161-162.

a putea transforma sau nimici opera sa”¹ în contrapondere a argumentului oponenților că un drept fără *abusus* nu este un autentic drept de proprietate. Privind acest argument dintr-o altă perspectivă, ne surprinde caracterul vizionar al juristului român, care parcă a creionat dreptul moral de retractare a operei. Pe de altă parte, teoria dreptului de proprietate nu putea să încadreze în textura ei drepturile personale nepatrimoniale ale autorilor și inventatorilor.

La finalul secolului al XIX-lea, juristul belgian Edmond Picard a formulat o nouă teorie, în anul 1874, propunând ca drepturile recunoscute autorilor și inventatorilor să reprezinte o categorie distinctă de drepturi, intitulată „drepturi intelectuale”². Astfel, la diviziunea clasică a drepturilor, consacrată în dreptul roman, a fost adăugată o nouă categorie, cea a drepturilor intelectuale³. Într-o hotărâre pronunțată de Curtea de Casație franceză, în anul 1887, s-a statuat că drepturile autorului nu pot fi calificate prin încadrarea juridică în sfera proprietății așa cum este reglementată de dispozițiile Codului civil, deoarece „drepturile autorilor conferă titularilor privilegiul exclusiv al unei exploatare temporare: acest monopol cuprinzând dreptul de reproducere și de vânzare a copiilor operei (...)”⁴. Hotărârea continuă cu încadrarea în aceeași paradigmă a drepturilor ce iau naștere prin crearea unei invenții, a unui desen sau model ori a unei mărci.

Complexitatea naturii juridice a dreptului de proprietate intelectuală a generat numeroase și variate concepții și calificări juridice, dar de-a lungul timpului a fost consacrată teoria formulată de juristul belgian Edmond Picard, care a considerat drepturile intelectuale ca fiind o categorie distinctă de drepturi, chiar dacă cuvântul „proprietate” se regăsește în denumirea⁵ prezentă a materiei ca o reminiscență parcă a sintagmei descriptive „proprietate literară, artistică și industrială”.

§3. O denumire metaforică: dreptul proprietății intelectuale

Pe filon diacronic este configurată dimensiunea descriptivă a denumirii materiei în contextul soluției juridice inițiale de a asimila juridic drepturile asupra creațiilor intelectuale prin teoria dreptului de proprietate⁶. Pe de altă parte, se creionează o posibilă eroare de traducere în limba franceză a cuvântului „property” din limba engleză; în acest sens, sunt ilustrate nuanțele semantice diferite dintre conceptul de „ownership” și „property”, explicând astfel inserarea cuvântului „proprietate” în denumirea materiei⁷.

¹ *Ibidem*, p. 162.

² Propunerea de înlocuire a expresiei „proprietate intelectuală” cu cea de „drepturi intelectuale” a fost avansată de către Edmond Picard într-un articol publicat în anul 1883. Pentru detalii, a se vedea *V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei*, op. cit., 2005, p. 3.

³ A se vedea *I. Macovei*, op. cit., 2010, p. 6.

⁴ A se vedea *V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei*, op. cit., 2005, p. 3.

⁵ Pentru o analiză detaliată în acest sens, *ibidem*, pp. 1-4.

⁶ *Ibidem*, p. 1.

⁷ Pentru detalii, a se vedea *ibidem*.

Începând cu secolul al XIX-lea, odată cu formularea teoriei lui Edmond Picard, se configurează dimensiunea metaforică¹ a denumirii materiei, pornind de la neconcordanța semantică a noțiunii de „proprietate”, ce se răsfrânge asupra lucrurilor sau bunurilor corporale, cu categoria drepturilor intelectuale ce au ca obiect bunuri incorporale, mai precis creațiile intelectuale². De asemenea, se punctează caracterul „hibrid” al drepturilor intelectuale prin prisma prerogativelor morale și patrimoniale spre deosebire de dreptul de proprietate ce este eminentamente patrimonial³.

Așadar, denumirea materiei este „o denumire de fantezie”⁴ în contextul căreia „ideea de proprietate nu poate fi decât o „imagine”, o transpunere metaforică”⁵, fiind un mijloc esențial al înțelegerii configurației juridice a drepturilor intelectuale, ce se aseamănă fără a se confunda cu drepturile reale. De asemenea, se accentuează că ideea de proprietate reprezintă „(...) un mijloc comod pentru a desemna prerogativele recunoscute titularilor de drepturi intelectuale, întrucât nu este ușor să privezi de această facilitate de expresie publicul larg, sedus de formule concrete și cât mai simple (...)”⁶. Distinsul autor descrie cu claritate relevanța metaforică a „ideii de proprietate”, din denumirea materiei, cu ajutorul căreia pot fi create imagini juridice pentru a reflecta partea vizibilă și invizibilă a conținutului gândirii abstracte în paradigma cuvintelor filozofului spaniol José Ortega y Gasse: „metafora ne este indispensabilă și pentru a putea gândi anumite obiecte dificile. Metafora este mai mult decât un mijloc al expresiei; ea este un mijloc esențial al cunoașterii”⁷.

§4. Succinte aspecte diacronice despre adoptarea primelor convenții

4.1. Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale

Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale⁸ a fost semnată la 20 martie 1883 și a intrat în vigoare la 7 iulie 1884, constituind Uniunea de la Paris, după cum reiese din primul articol al textului inițial al convenției: „Les Gouvernements de la Belgique, du Bresil, de l'Espagne, de la France, du Guatemala, de l'Italie, des Pays-Bas, du Portugal, du Salvador, de la Serbie et de la Suisse sont constitues a l'elat d'Union pour la protection de la Propriete

¹ A se vedea: *ibidem*; M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală*, Vol. II. Teoria drepturilor subiective civile, Ed. Solomon, București, 2018, p. 149.

² A se vedea M. Nicolae, op. cit., p. 148.

³ *Ibidem*, p. 149.

⁴ V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2005, p. 1.

⁵ M. Nicolae, op. cit., p. 149.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Citatul este preluat din T. Vianu, *Studii de stilistică*, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1968, p. 321.

⁸ Detalii despre Convenția de la Paris sunt disponibile online la adresa www.wipo.int

industrielle”. Belgia, Brazilia, Spania, Franța, Guatemala, Italia, Țările de Jos, Portugalia, Salvador, Serbia și Elveția au fost primele state de pe glob care au format Uniunea de la Paris pentru protejarea într-un cadru internațional a obiectelor dreptului proprietății intelectuale. Succesul este evident dacă ne raportăm la statistica actuală ce confirmă un număr de peste 178 de state membre ale Uniunii de la Paris.

Pe filon istoric¹, apreciem ca fiind relevante aspectele care au determinat adoptarea Convenției de la Paris pentru a înțelege relevanța acestui text. La mijlocul secolului al XIX-lea a luat amploare o mișcare provocată de susținătorii sistemului de comerț internațional, care militau împotriva acordării protecției prin brevet de invenție. Argumentul principal a fost că brevetul de invenție constrângea libertatea comerțului, deoarece acest titlu de protecție era un privilegiu, un monopol acordat la nivel național. Deși conceptul de „proprietate industrială” dobândise un contur juridic, inclusiv prin prisma legislațiilor adoptate la nivel național, această mișcare s-a remarcat printr-un spirit de reformă în sensul abrogării unor dispoziții naționale privind protecția prin brevet. Deși fulgurantă în intensitate, această mișcare nu a împiedicat adoptarea Convenției de la Paris în anul 1883.

Un rol determinant revine Expoziției Internaționale de la Viena, organizată în anul 1873, în Imperiul Austro-Ungar², care și-a deschis porțile în ziua de 1 mai 1873 și le-a închis pe 31 octombrie 1873. Au participat 35 de state și un număr de peste 7 milioane de vizitatori. A fost prima expoziție internațională la care a participat Japonia, dorind să stabilească numeroase contacte comerciale, dar și industriale. Expoziția a fost un succes, în ciuda cataclismelor naturale care s-au produs în același interval de timp. Cu toate acestea, deși pavilioanele centrale erau dedicate prezentării invențiilor care au dominat spațiul expozițional, inventatorii americani și cei germani au refuzat să participe și să-și prezinte creațiile tehnice din cauza inexistenței unei convenții care să protejeze invențiile în afara granițelor naționale. În urma acestui absenteism motivat, Guvernul Austro-Ungar a organizat în același an un congres la Viena pentru a discuta despre crearea unui cadru juridic pentru protejarea invențiilor la nivel internațional. Acest prim congres a fost urmat de alte două conferințe organizate la Paris, în anii 1878 și 1880. Și astfel, în anul 1883, la Paris, a fost semnat textul convenției care înființează Uniunea de la Paris și protejează obiectele dreptului de proprietate industrială la nivel internațional³.

De-a lungul timpului, textul Convenției de la Paris a suferit numeroase modificări prin revizuri succesive în temeiul Actului de la Bruxelles (1900),

¹ Pentru detalii, a se vedea C. May, The Pre-history and Establishment of the WIPO, in The WIPO Journal. Analysis and Debate of Intellectual Property Issues nr. 1/2009, pp. 16-17.

² Detalii despre Expoziția Internațională de la Viena sunt disponibile online la adresa www.bie-paris.org/site/en/1873-vienna

³ Pentru detalii, a se vedea C. May, The Pre-history and Establishment of the WIPO, in The WIPO Journal. Analysis and Debate of Intellectual Property Issues nr. 1/2009, p. 17.

Washington (1911), Haga (1925), Londra (1934), Lisabona (1958) și Stockholm (1967), în scopul modernizării și actualizării cadrului normativ. Un ultim amendament a fost adus textului Convenției în 28 septembrie 1979, cu intrare în vigoare în data de 3 iunie 1984. România a aderat la convenție în forma revizuită prin Actul de la Bruxelles și cel de la Washington.

În temeiul art. 26 alin. (1), convenția este încheiată pentru o perioadă nelimitată de timp¹, iar, în baza art. 23 din aceeași convenție, statele din afara Uniunii pot adera numai la ultima formă a textului Convenției de la Paris².

4.2. Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice

Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice³ a fost semnată la 9 septembrie 1886 și a intrat în vigoare la 5 decembrie 1887, constituind Uniunea de la Berna, după cum reiese din prevederile primului articol: „Les pays contractants sont constitués à l'état d'Union pour la protection des droits des auteurs sur leur œuvres littéraire et artistique”. Germania, Belgia, Spania, Franța, Marea Britanie, Haiti, Italia, Liberia, Elveția și Tunisia sunt statele care au semnat textul inițial al convenției și au format Uniunea de la Berna. Victoria acestui demers reiese cifric din faptul că în prezent sunt peste 180 de țări membre ale Uniunii de la Berna.

Secolul al XIX-lea devoalează o exacerbare a pirateriei provocată de edituri, ce profitau de absența unui cadru juridic la nivel internațional. Remarcabil este decretul adoptat în anul 1852, de către Napoleon al III-lea, prin care este pedepsită ca infracțiune reproducerea fără drept a operelor create de autorii francezi, dar și străini. Ca urmare, într-un interval de 10 ani, Franța a încheiat tratate pentru protejarea drepturilor de autor cu un număr de 23 de țări. În efervescența inspirată a acelor vremuri, scriitorul francez Victor Hugo a convocat, în anul 1858, un Congres al autorilor și artiștilor, în cadrul căruia s-a dezbătut și afirmat principiul tratamentului național pentru creatorii de opere⁴.

În anul 1878, în cadrul Expoziției Internaționale de la Paris⁵, Victor Hugo a prezidat conferința de lansare a Asociației Literare Internaționale, devenită ulterior Asociația Literară și Artistică Internațională⁶. În cadrul discursului rostit, scriitorul francez a articulat conceptul de „proprietate intelectuală și artistică”. Au urmat numeroase ședințe de lucru ale asociației, care s-au finalizat cu adoptarea

¹ Art. 26 alin. (1) din Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale: „This Convention shall remain in force without limitation as to time”.

² Art. 23 din Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale: „After the entry into force of this Act in its entirety, a country may not accede to earlier Acts of this Convention”.

³ Detalii despre Convenția de la Berna sunt disponibile online la adresa www.wipo.int

⁴ Pentru detalii, a se vedea C. May, The Pre-history and Establishment of the WIPO, în The WIPO Journal. Analysis and Debate of Intellectual Property Issues nr. 1/2009, p. 17.

⁵ Detalii despre Expoziția Internațională de la Paris sunt disponibile online la adresa www.bie-paris.org/site/en/1878-paris

⁶ www.alai.org

textului Convenției de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice în cadrul Conferinței de la Berna din anul 1883.

Demn de menționat este faptul că, în anul 1906, la București, a fost organizat primul și unicul Congres internațional al Asociației Literare și Artistice Internaționale din țara noastră, intitulat „Congresul internațional pentru protecția proprietății literare și artistice”. A fost un eveniment remarcabil de anvergură internațională, ce a avut un deosebit impact pentru concentrarea dezbaterilor din țara noastră despre dreptul de autor, determinând astfel publicarea primelor lucrări autentice de dreptul proprietății intelectuale¹.

Revenind la textul Convenției de la Berna, relieffăm faptul că au fost adoptate numeroase revizurii, în scopul modernizării și actualizării textului prin: Actul adițional de la Paris (1896), Actul de la Berlin (1908), Protocolul adițional la Actul de la Berlin, completat la Berna (1914), Actul de la Roma (1928), Actul de la Bruxelles (1948), Actul de la Stockholm (1967) și Actul de la Paris (1971), care a fost modificat pe 28 septembrie 1979. România a aderat la convenție în forma revizuită prin Actul de la Berlin.

Cum protecția juridică a dreptului de autor se recunoaște în absența formalităților de înregistrare, Statele Unite ale Americii nu au putut ratifica textul convenției, deoarece în temeiul legislației americane protecția juridică se dobânda numai pe baza înregistrării operei². Un alt impediment pentru care Statele Unite ale Americii nu au devenit imediat membru al Uniunii de la Berna a fost faptul că legislația americană din trecut nu conferea o reglementare specială drepturilor morale³ de autor. Aceste aspecte au fost rezolvate, iar începând cu anul 1989, Statele Unite ale Americii au ratificat Actul de la Paris de revizuire a Convenției de la Berna.

În conformitate cu art. 35 alin. (1), Convenția de la Berna este încheiată pentru o perioadă nelimitată de timp⁴.

§5. Principiile dreptului de proprietate intelectuală

Convenția de la Paris din anul 1883 și Convenția de la Berna din anul 1886 reglementează cele patru principii cardinale ale dreptului proprietății intelectuale, care au fost transpuse în legislația națională a statelor membre ale Uniunii de la Paris și ale Uniunii de la Berna, după cum urmează: principiul tratamentului

¹ Pentru detalii, a se vedea *D.C-tin Măță*, op. cit., pp. 157-159.

² Pentru detalii, a se vedea *C. May*, *The Pre-history and Establishment of the WIPO*, în *The WIPO Journal. Analysis and Debate of Intellectual Property Issues* nr. 1/2009, p. 18.

³ Pentru detalii despre reglementarea drepturilor morale în legislația din Statele Unite ale Americii, a se vedea *A. Speriusi-Vlad*, *Efectele patrimoniale ale drepturilor morale din domeniul proprietății intelectuale*, în *RRDPI* nr. 2/2017, pp. 109-112.

⁴ Art. 35 alin. (1) din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice: „This Convention shall remain in force without limitation as to time”.